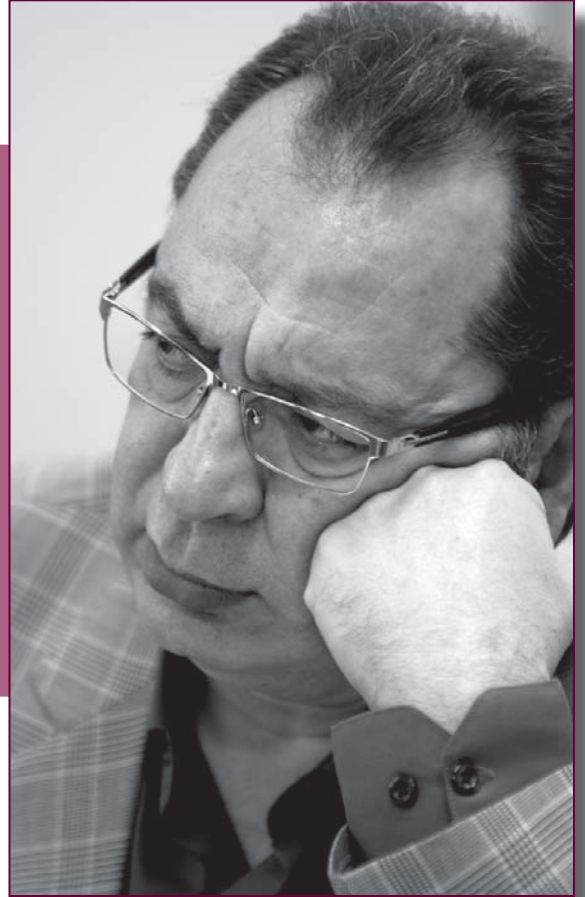


# نظارت بر حرفه؛ کمی تأمل

گفتگو با

آقای محمدجواد صفار

حسابدار رسمی



## حسابداری

شما با حضور پیرنگتان در سازمان حسابرسی و در جامعه حسابداران رسمی ایران، نقش مؤثری در حرفه حسابداری کشور داشته‌اید. امیدواریم بتوانیم از طریق این گفتگو نکته‌های تازه و اثربخشی به خوانندگان نشریه حسابرسی بدهیم. نظارت مستقل بر حرفه حسابرسی چقدر اهمیت دارد و آیا درباره این اصل اتفاق نظر وجود دارد؟

## صفار

حرفه حسابرسی با توجه به ماهیت، حدود و حوزه کاری خود از جمله حرفه‌هایی است که به اعتماد آحاد جامعه نیاز دارد. از جمله سازوکارهای مهم جلب این اعتماد، اطمینان یافتن از این امر است که آیا حسابرسی به درستی انجام می‌شود؟ که پاسخ به این پرسش نیازمند نظارتی به‌طور عمده درون حرفه است، چرا که حرفه ما حرفه‌ای تخصصی به‌شمار می‌آید. به نظر من، در اصل ضرورت نظارت بر حرفه اختلاف نظری وجود ندارد، بلکه این شکل نظارت است که در مورد آن نظریه‌های متفاوتی وجود دارد.

## حسابداری

نظارت بر حرفه حسابرسی بر چه موضوعه‌هایی باید متمرکز باشد؟ دامنه آن چیست؟ آیا دامنه نظارت باید گسترده باشد یا محدود؟

انجام دهد، نظارت و بعضاً اعمال نظر دیگران کاهش خواهد یافت؛ اما اگر جامعه به درستی بر این امر همت نگمارد و یا آن را به گونه‌ای مناسب انجام ندهد، ناگزیر ارگانهای نظارتی مرتبط و غیرمرتبط درگیر این امر خواهند شد. من فکر می‌کنم، برنامه کنترل کیفیت جامعه از نظر شیوه انجام، مرتب و دوره‌های آن بسیار مناسب است؛ اما به نظر می‌رسد که از نظر محتوا دارای اشکالهایی است که بیشتر به شکل می‌پردازد تا محتوا. ضمن آن که کار حسابرسی به میزان گسترده‌ای با قضاوت درگیر است و در مواردی نظر حسابرس یا ناظر می‌تواند متفاوت باشد که راه‌حل مناسبی برای این منظور تدبیر نشده است.

## نظارت‌های فعلی جامعه

### از یک سو

### کافی نیست

### اما از سوی دیگر

### در مواقعی

### بیش از نیاز است

## سازمان

حرفه حسابرسی چگونه ممکن است به نظام مناسب و مطلوب دست پیدا کند؟

## صفار

تدوین رویکردی برای نظامی مناسب و مطلوب برای نظارت بر حرفه حسابرسی، نیازمند همفکری اعضای حرفه و استفاده از تجربه‌های بین‌المللی است. بزرگان قوم و حرفه که ضوابط کنترل کیفیت فعلی جامعه را تدوین کرده‌اند، یا

## صفار

نظارت حرفه‌ای باید به‌طور عمده بر خدمات اعتباردهی، همچون حسابرسی و بررسی اجمالی متمرکز باشد. این نظارت باز باید بر خدماتی متمرکز باشد که ذینفعان بیشتری دارد. بنابراین، حسابرسی شرکتهای بورسی اولویت ویژه‌ای دارد. ارائه تعریف جامع و مانع در مورد نظارت محدود یا گسترده نیازمند یک بحث مفصل است. اما این را می‌توانم بگویم که دامنه آن بهتر است تا حدی باشد که از انجام وظایف به‌گونه‌ای مناسب، اطمینانی معقول کسب شود.

## سازمان

حسابرسان و مؤسسه‌های حسابرسی نیز مثل هر شخصیت حقیقی و حقوقی دیگر زیر نظارت قانون قرار دارند و هر کس ادعایی بر علیه آنها داشته باشد می‌تواند به قوه قضاییه رجوع کند. آیا این کافی نیست؟ چرا حرفه حسابرسی باید بیش از این زیر نظارت باشد؟

## صفار

مراجعه به مراجع قانونی آخرین راه‌حل است. نظارت بر حرفه می‌تواند تا حد امکان از بروز دعاوی قانونی علیه حسابرسان پیشگیری کند. افزون بر این همانطور که اشاره شد، این کار بسیار تخصصی است و تشخیص مناسب و نامناسب بودن کار باز به افراد حرفه‌ای برمی‌گردد.

## سازمان

نظارت بر حرفه حسابرسی چگونه انجام می‌شود؟ چه کمبودهایی دارد؟

## صفار

نظارت بر حرفه در عمل به دو گونه انجام می‌شود؛ یکی از سوی مشتریان که صرف نظر از سوگیریهای ذاتی و معمول، کیفیت کار را مورد مراقبت قرار می‌دهند و دیگری از سوی ارگانهای نظارتی.

جامعه حسابداران رسمی ایران، سازمان بورس اوراق بهادار (در مورد شرکتهای پذیرفته‌شده) و گاه دیگر دستگاه‌های قضایی و... از جمله نهادهایی هستند که درگیر چنین نظارتی می‌شوند. به نظر می‌رسد، اصلی‌ترین نوع نظارت باید از سوی جامعه حسابداران رسمی ایران انجام شود و دیگر ارگانهای ذیربط از نتایج کار این جامعه استفاده کنند. اگر جامعه کار خود را به درستی

دست‌اندرکاران حرفه ضروری است و نیز عزمی همگانی می‌طلبد. در این زمینه، بذل توجه تمامی مؤسسه‌های حسابرسی و حساب‌رسان و ارائه نظارت واقع‌گرایانه ایشان دارای اهمیت است. به‌عنوان جمع‌بندی، در این زمینه باید کمی تأمل کنیم.

## سپاس

**آیا حرفه حسابرسی نیازمند نظارت مستقل است و یا خودانتظامی برای حرفه کافی است؟**

### صفار

نظارت خودانتظام اصطلاحی است که بیشتر مواقع برای نظارت تشکلهای حرفه‌ای بر اعضای خود آن حرفه، اطلاق می‌شود. اما، در ایران موضوع شکل دیگری است. جامعه حسابداران رسمی ایران به‌عنوان عامل اصلی نظارت و کنترل کیفیت نسبت به مؤسسه‌های حسابرسی عضو و حساب‌رسان، در اساس از حالت یک نهاد حرفه‌ای مستقل خارج شده و در عمل در اختیار دولت است. این امر خلاف ضوابط بالادستی جامعه (قانون جامعه، مصوب سال ۱۳۷۱) است که جامعه را مؤسسه‌ای غیردولتی، غیرانتفاعی و دارای استقلال مالی و شخصیت حقوقی مستقل می‌داند.

طی ۱۵ سال ارتباط‌های منطقی و به‌طور عمده غیرمنطقی جامعه حسابداران رسمی ایران با دولت، ارگانهای دولتی و... نقش دولت در ساختار و تشکیلات جامعه حسابداران رسمی ایران بیشتر از ۲ برابر شده است. این امر ضمن آن‌که استقلال جامعه حسابداران رسمی را در تمامی شئون نفی می‌کند، مسئولیتی جدی را نیز متوجه دولت نمی‌کند؛ یعنی نوعی دخالت همه‌جانبه، بدون پاسخگویی.

هم‌اکنون در بطن جامعه، نهادهای نظارتی متفاوتی ایجاد شده که حسب مورد و اغلب بدون منطق مشخص و بعضاً سلیقه‌ای، اعمال نظر می‌کنند.

در مجموع به‌نظر می‌رسد، نظارتهای فعلی جامعه از یک سو کافی نیست، اما از سوی دیگر و در مواقعی بیش از نیاز است؛ تناقضی که حل آن به‌سادگی متصور نیست.

## سپاس

**سپاسگزاریم. بهبود نظام نظارت بر حرفه را به تلاش واقع‌بینانه دست‌اندرکاران حرفه مشروط کردید.**

**امیدواریم این اتفاق مهم، تحقق پیدا کند.**

# برای تدوین نظام نظارت تلاش مجدد همراه با واقع‌بینی دست‌اندرکاران حرفه ضروری است

به شکل موضوع قانع بوده‌اند یا به‌دلیل آن‌که جزو شرکای مؤسسه‌های بزرگتر بوده‌اند و امکان انعقاد قراردادهایی با نرخ مناسب بوده است، موضوع را به کل مؤسسه‌ها تعمیم داده‌اند. درآمد این مؤسسه‌ها تکافوی هزینه‌های مهمی چون آموزش - که اساس کنترل کیفیت است - و نیروی کار سرپرستی را نمی‌دهد؛ بنابراین، در حد همان شکل ضوابط کنترل کیفیت، پرونده‌های خود را تکمیل می‌کنند و در بیشتر اوقات موفق هم هستند. کنترل کیفیت اساس نظارت بوده و مستلزم درآمد مناسب مؤسسه‌ها است که البته این امر مهم جز در مؤسسه‌های بزرگ، به‌سختی قابل دستیابی است.

در ضمن به‌نظر می‌رسد، کنترل کیفیت برای شرکتهای کوچک و متوسط باید متفاوت باشد. بررسی نظام کنترل داخلی، بخش عمده‌ای از کار حساب‌رسان است که ارزیابی آن در شرکتهای کوچک و متوسط در اساس مقرون به هیچ صرفه‌ای نیست و مشتریان نیز این هزینه را نمی‌پذیرند؛ بنابراین توجه به این موضوع نیز ضرورت دارد.

به‌نظرم، برای تدوین نظام نظارت و کنترل کیفیت، استفاده از تجربه‌های بین‌المللی و نیز تلاش مجدد همراه با واقع‌بینی